

Un nou document relacionat amb els ploms de verema de Cervera (1381)

J. M. LLOBET I PORTELLA

Introducció

Quan, l'any 1973, vam publicar un article sobre les monedes de Cervera, hi vam incloure un capítol titulat *Ploms de veremes. Documentació 1414-1492*, on donàvem notícia d'aquestes peces, que, en aquell temps, eren pràcticament desconegudes.¹ En el nostre article, incloïem la transcripció de diversos documents, tres dels quals, que eren, respectivament, dels anys 1414, 1420 i 1486, feien referència als ploms de verema.

L'interès que tingueren aquests tres documents per tal de poder conèixer la funció realitzada pels ploms de verema ocasionà que fossin esmentats en treballs posteriors i, últimament, en una interessant obra on s'estudien els diversos ploms que durant l'època medieval foren emesos en als regnes de la península Ibèrica.²

Precisament, la intervenció que tinguérem en la presentació del llibre susdit fou l'estímul que ens portà a la recerca de nova documentació sobre els ploms de verema, tasca que donà fruit quan aconseguírem localitzar un document de l'any 1381, mitjançant el qual l'infant Joan disposava, entre altres coses, que a Cervera es fes ús de «senyals de plom» que permetessin el control de l'entrada de verema a l'interior de la població, actuació que tenia una finalitat recaptatòria.³

1. LLOBET I PORTELLA, Josep M^a. «Les monedes i pallofes de Cervera». *Acta Numismàtica*, III (1973), pàg. 209-242.

2. CRUSAFONT I SABATER, M., i altres. *Plomos y jetones medievales de la península ibérica*, Barcelona-Madrid, ANE-MCM. 1996. pàg. 66-68.

3. En aquesta tasca de recerca fou decisiva la informació que ens facilità Pere Verdés, al qual agraïm l'atenció rebuda.

Atès que, amb aquest document, no solament resta definitivament aclarida la funció que tenien aquestes peces, sinó que, a més, sabem que probablement se n'encunyaren a Lleida i, potser, en altres poblacions, hem cregut oportú oferir la transcripció tant de la part del text que fa referència a les disposicions sobre la verema com de l'inici i el final del document.

Text documental

1381, desembre, 19. Girona

L'infant Joan, atenent la petició formulada per la universitat de Cervera, concedeix, durant cinc anys, la recaptació d'unes ajudes per tal de descarregar-la de deutes.

Arxiu de la Corona d'Aragó, Cancelleria, registre 1.686, f. 136v.

Arxiu Històric Comarcal de Cervera, pergamins.

Nós infant en Joan, del molt alt senyor rey primogènit e de sos regnes e terres general governador, duch de Gerona e comte de Cervera, com, per supplicació a nós per part de la universitat de la vila de Cervera donada, a nostra hoyda sia pervengut que la dita vila de Cervera, la qual entre les altres viles e lochs de la senyoria del dit senyor rey e nostra és insigna e de la qual nós títol havem pres, és en tan grans càrrechs de deutes pervenguda e per aquells oppressa que, si per nostra providència no y era graciosament acorregut, leugerament cauria per irreparable cas e destructió. E per ço, considerants que per lo regiment per Déu a nós comenat som tenguts a occórrer a la indempnitat de nostres sotmeses e procurar la utilitat de aquells, en la salut dels quals stà nostra felicitat e exalçament, maiorment de les ciutats, viles e lochs insignes, haiam volgut los síndichs per la dita universitat a nós trameses sobre açò ab diligència hoyr e ab aquells certificar-nos e saber en veritat los càrrechs e deutes de aquella e les facultats. E haiam volgut saber ab los dits síndichs a ab altres qui en açò sabien diverses col loquis per trobar vies on la dita vila pugués ésser pus fàcilment sublevada dels dits càrrechs e deutes. E per los dits síndichs sien a nós stats presentats los capítols davall scrits, los quals o quaix semblants de aquells són stats per lo dit senyor rey fets en descarregar e sublevar la ciutat de Leyda, supplicants a nós que ls capítols e ordinació en la dita vila de Cervera volguéssim ordenar e fer. E nós, haüt sobre açò consell e deliberació plenera, haiam deliberat aquells capítols e ordinació a la dita vila ésser proffitoses e expedients a relevar e deliurar-la dels dits càrrechs. Per ço ordonam e volem que en la dita vila de Cervera sien levades les ajudes en los dits capítols contengudes e los dits capítols servats. La tenor dels quals capítols és aytal:

Primerament, que tots e sengles habitants o habitants de Cervera e totes altres persones qui meten venema en Cervera, exceptats delmes e primícies, paguen per cascuna somada de venema parrell o planta dolç qui s'levarà en lurs vinyes o que hauran de lurs rendes, per cascuna somada de venema de mul o de rocí VI diners barchinonesos e per cascuna somada de venema de ase III diners barchinonesos. E semblant ajuda hajen a dar e pagar los habitants de la dita vila de Cervera, havents castells e lochs deffora, de la venema que hauran de lurs vinyes o de lurs rendes. E, si alguns dels dessús dits vendran lurs fruyts de la venema de ses vinyes o de ses rendes o les propietats a persona qui no sia de la dita contribució, que lo venedor pach la dessús dita ajuda. E, per tal que la dita ajuda sie pagada leyalment e sens frau, vol lo dit senyor duch que en certs portals de la dita vila, ço és, en aquells qui per los paers e consell de la dita vila o per la maior partida de aquells seran deputats, sien assignades certes persones qui estiguen allí e liuren a aquells qui per los dits portals volrran metre venema aytants senyals de plom ab certa figura com cascú pensarà haver somades de venema, los quals senyals tornen

reebre les dites guardes, ço és, per cascuna somada que s metrà, un. E, quant cascuna persona haurà acabat de venemar, compte ab les dites guardes e pach per aytants senyals com retuts los haurà e reta lus los senyals que li sobreran e, si en altra forma de la dessús dita venia la dita venema, perda aquella e sia d'aquell al qual pertanyerà la ajuda demunt dita.

Ítem, que cascú, quant request sie per los levadors o cullidors de la present ajuda, haia a ffer sacrament sobre los IIII evvangelis e, per virtut d'aquells, dir ab veritat quantes somades de venema haurà haüdes de sa culleta o rendes. E, si serà trobat que n haia més haüdes que no haurà dit, perda tantes somades de venema com haurà obtengudes, les quals sien d'aquells a qui s pertanyerà la dita ajuda, e, no res menys, pach la dita ajuda per les somades que haurà atorgades. E, si recuserà fer lo dit sacrament, haia a estar a taxxació del cullidor de la dita ajuda, qui l puxa taxxar e fer pagar segons que ben vist li serà. E, si s'esdevindrà que alguna bèstia meta venema en la dita vila e no portarà entegra somada, pach la dita ajuda segons ço que li n vendrà pro rata, e que d'açò lo senyor de la venema sia creegut per son propri sacrament.

Ítem, que null hom ni nulla fembra no gos venemar ne fer venemar neguna vinya sua ni d'altre ni fer vi tro que les venemes sien cridades o licenciades, sots pena de XX sòlidos e de perdre la venema, sens volentat o licència d'aquells qui plegaran la dita ajuda.

[...].

E, com per aquesta via e no altra al present tam profitosa la dita vila e los habitants en aquella se puxen dels deutes e càrrechs, als quals són al present tenguts, descarregar, per ço volem, manam e ordenam les dites imposicions, ajudes e exactions en la vila dessús dita e térmens de aquella ésser exegides e levades de la festa de nadal de nostre Senyor prop vinent a cinch anys la donchs primers e contínuament següents, manants per tenor de la present al dit noble mossèn Bernat d'Anglesola, veguer e batle qui ara és, e al batle qui après del dit noble serà en la dita vila, e a lurs lochtinents, los quals ab la present a fer, exegir e complir totes les dites coses e sengles en los dessús dits capítols e cascun d'aquells contengudes delegam, constituïm e ordenam e encara als paers e prohòmens de la dita vila que totes e sengles coses en los dits capítols e cascun d'aquells contengudes tenguen e observen, tenir e observar façen, segons lur continència e tenor. Com nós als dits veguer e batle qui ara és e als altres qui per avant seran en e sobre les coses dessús dites e cascuna d'aquelles per la forma e manera dessús dita, ab la present plenerament comanam nostres veus, en testimoni de la qual cosa manam la present ésser feta e ab nostre segell pendent segellada.

Dada en Gerona a XIX dies de deembre en l'any de la nativitat de nostre Senyor MCCCCLXXXI.
[...].